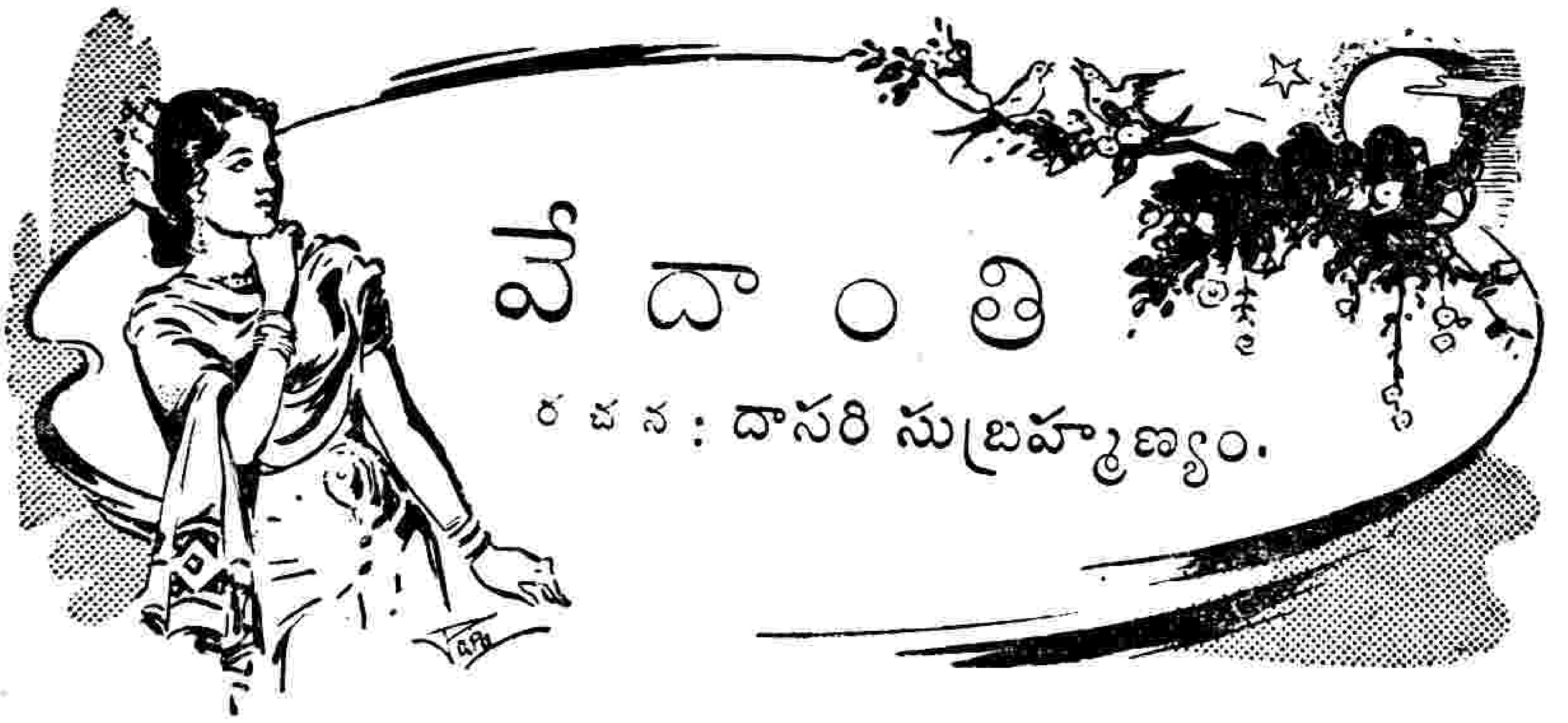

వేదాంతి

రచన: దాసరి సుబ్రహ్మణ్యం.

రంగారావు అంత రసహీనంగా, నీరసంగా బతుకును దొర్లించడం, అతడి స్నేహితులకు ఏమాత్రం సహించలేదు. చాలామంది చాలాసార్లు చెప్పి చూశారు; ప్రయత్నించికూడా చూశారు. ససేమిరా అతడు గృహస్థాశ్రమం స్వీకరించడానికి మాత్రం అంగీకరించలేదు.

పైపైమాటల్నీ, స్నేహితుల తోటి ప్రవర్తననీ, స్త్రీలదగ్గిర అతడిపట్టీ పట్టనట్టు తిరిగే ధోరణినీ, అతడి వేషంగా, నటనగా అవతల పెట్టి, అసలైన రంగారావును, ఆ ముసుగు వెనకవున్న రంగారావును చూచేట్టయితే, అతడి తీరిక కాలాన్నీ, భావనాశక్తినీ, వూహాల్నీ, కలల్నీ అన్నిటినీ స్త్రీమీద కేంద్రీకరించి, స్త్రీలనిగురించే ఆలోచిస్తూ, బాధపడుతూ వుంటూంటాడనడంలో ఏమాత్రం అతిశయోక్తి లేకపోగా, బహుశాయిది అతడి మానసిక పరిస్థితిని తక్కువ అంచనా వేయడమే కావొచ్చు.

అతడి ఆశలూ, ఆదర్శాలూ, మూర్తీభవించిన స్త్రీ మూర్తి యీలోకంలో—కనీసం యీశతాబ్దంలో దొరకడం అసంభవం అని అతడికి తెలిసి వచ్చేప్పటికి వయసు యిరవై ఆరునుంచి యిరవైఏడులోకి దొర్లిపోయింది.

తన గతజీవితాన్నీ, నిస్సారంగా వెళ్ళబుచ్చిన రోజుల్నీ, అన్ని ఆశయాలూ, అందచందాలూ ఒకే స్త్రీమూర్తిలో ఘనీభవించి వుండాలన్న అత్యాశతో, తనుచేజేతా జారవిడిచిన అవకాశాల్నీ — అన్నిటినీ అతడు ఆ రోజున, తనవయసు యిరవై ఏడుసంవత్సరాలని తెలిసిన రోజున సింహావలోకనం చేసుకున్నాడు.

తన ఆదర్శకాంతకు వుండవలసిన సౌందర్యం, అతడికి జానకిలో కనబడింది. కాని తెలివితేటలూ, హుందాతనం—అవన్నీ ఆమెలో లేవు. అవికావాలంటే సరోజినీ, సత్యవతీ, లలితా...

రంగారావు ఆఫీసులో పనిచేసేప్పుడూ, ఆఫీసరుతో మాట్లాడేప్పుడూ,

స్నేహితులతో కలిసి తిరిగేప్పుడూ—ఒక్కమాటలో మేల్కొనివున్న కాలాన్నంతా యిలాంటి ఆలోచనలతోనే గడిపాడు. నిద్రావస్థలో కూడా అవే కలలు అతణ్ని గుక్కతిప్పుకోనుండా ముంచెత్తేవి. కాని వాటిల్లో మాత్రం అతడికి తన ఆదర్శస్త్రీ ప్రత్యక్షమయ్యేది. జానకి, సరోజిని, సత్యవతి, లలితా—అందరూ భిన్నవ్యక్తిత్వాల్ని రూపాల్ని కోల్పోయి, మరోపేరుతో మరోరూపంతో కనబడేవారు. తన ఆదర్శస్త్రీ కనబడినట్టే, ఆశలూ ఆశయాలూ ఫలించినట్టే రంగారావు తన్మయతతో పుక్కిరి బిక్కిరై, పులిక్కిపడి లేచేవాడు. కలలోని మాధుర్యం పోయి, యదార్థ ప్రపంచంలోని నగ్న సత్యం తిరిగి అతణ్ని ఆలోచనల్లోకీ నిరాశలోకీ నెట్టేది.

తనుయింతకాలం కలల్లో బతికాననీ, అసంభవాలకేసి అర్రులు చాచాననీ గ్రహించేప్పటికి—అతణ్ని మరో విషాదం, నిస్పృహా చుట్టుముట్టినై.

జానకి వివాహమైంది; యిద్దరు బిడ్డలతల్లి. సరోజిని సంవత్సరంనుంచి భర్తతో కాపరం చేస్తోంది. సత్యవతి ఎక్కడున్నదో అంతేలేదు. లలితకు పెళ్లిసంబంధం నిశ్చయమై పోయింది.

వాళ్లల్లో ఏవొకర్నయినా తను ఏమాత్రం ప్రయత్నించివున్నా, భార్యగా పొందగలిగేవాణ్ణన్నసత్యం రంగారావును నిలువునా కుంగదీసింది. అనేక దినాలు, పగలూ—రాత్రనక అతడు పోగొట్టుకున్న యీ అవకాశాల్ని గురించి ఎంతో బాధపడ్డాడు. తనను తానుగా మందలించుకున్నాడు; తనకుతానై తిట్టుకున్నాడు; దూషించుకున్నాడు.

పుట్టిపెరిగిన వూళ్లో వుద్యోగం చేయడం, ఆ పరిసరాల్లో, తనుకోరి తెచ్చుకున్న నిరాశలమధ్య బతకడం రంగారావుకు భరించరానిదిగా తోచింది. తపస్సు చేసుకునేందుకు హిమాలయ ప్రాంతాలకు వెళ్లిపోవాలనీ, జీవితకాలమంతా బ్రహ్మచారిగా గడపాలనీ, అతడికి మధ్య మధ్య ఆలోచనలు కలిగినా—ఏదో యింగిత జ్ఞానం, అంతా నశించి పోలేదనీ, ఆశక్తీ, ఆనందానికీ యింకా స్థానం వున్నదనీ హెచ్చరించి మేల్కొల్పినట్టు తోచేది. ఆపరిస్థితుల్లోనే అతడు పుట్టిపెరిగిన వూళ్లోని గుమస్తాగిరీకి రాజీనామాయిచ్చి, మద్రాసులో బ్యాంకు గుమస్తాగిరీ సంపాయించాడు.

మద్రాసు జీవితం అతడికి బాధాకరంగానే తోచింది. అంత మహాపట్టణంలో తనో అనామకవ్యక్తిగా బతకవలసి రావడం, నిజంగా నిస్పృహ నే కలిగించింది. తన పంచకట్టూ, లాల్చీ, వుంగరాల జుట్టూ, ఆమహాపట్టణంలో ఎవరికీ ప్రత్యేకంగా గాని, వింతగా గాని కనబడినట్టే లేదు. అదే తన వూళ్లో, రోజూ ఎన్ని మేలిముసుగుల్ని, కిటికీ రెక్కల్ని, బండ్ల తెరల్ని తొలగింప చేసేదో అతడికి తెలుసు!

బ్యాంకులో తనతోపాటు పనిచేసే ముగ్గురు టైపిస్టు అమ్మాయిలలో

ఏ ఒక్కతే తనను పలకరించడ మంటూ జరగలేదు గదా, ఆఖరికి కన్నెత్తి కూడా చూసినట్టులేదు. రోజూ తనతోపాటు ట్రాంఎక్కి ప్యారీస్‌లో దిగే ఆ పెద్దకళ్ళ ఎర్ర పిల్లగాని, పాండీ బజారులో తనరూము ఎదురుగా ఒంటరి జీవితం గడుపుతున్న మళయాళీ అమ్మాయిగాని, బీచీలో ప్రతి ఆదివార మూకనబడే ఆ తెలుగు పిల్లల మందలో, ఏ ఒక్క పిల్లగాని తనను చూసినట్టే లేదు. అందరూ ప్యాంట్స్‌లో జార్చబడ్డ చొక్కాలవంకా, గొంతుకింద వేలాడే గడ్డపీలికల వంకా, స్నోమీద పౌడరు కిందకనబడే మొహాల వంకా చూస్తున్నట్టే తోచేది; మెచ్చుకున్నట్టే కనబడేది.

రంగారావుకు తన అందంమీదా, ఆకర్షణశక్తిమీదా అనుమానం మీద అనుమానం కలిగి, అదినిరాశగా, తను ఆజన్మబ్రహ్మచారిగా కాలం వెళ్ళబోయవలసిందే అన్న నిస్పృహ— అక్కడే, ఆమద్రాసులోనే బలంగా కలిగి, పెరిగి పెద్దదై వూడలు దించేసుకుంది. స్త్రీలమీద నిరాదరణా, జీవితం అంటే అసహ్యం, అతణ్ని క్రమక్రమంగా వశపరుచుకుని లొంగదీసుకున్నయ్.

గడ్డం పెరగడాన్ని తోటి గుమాస్తాలూ, గుడ్డలుమాయడాన్ని పక్కింటి చాకలీ, రోడ్డుకు ఓపక్కగా నడవవలసిన అవసరాన్ని రిక్షావాళ్ళూ, పోలీసులూ ఆదశలోనే అతడికి చెప్పి, మందలించవలసిన అవసరం కలిగింది.

ప్రేమనేది ఓరకమైన పిచ్చనీ యీ ప్రపంచం ఓకలనీ, జీవితపు ఆద్యంతాలు ఓగుప్పెడుమట్టీ, ఓచేరెడు బూడిదా అన్న భావాలూ, వాటికి రూపాలు కూడా, రంగారావులో క్రమక్రమంగా నిలవదొక్కుకుని, గూడుకట్టుకున్నయ్.

ఇంగ్లీషులోవున్న ప్రవేశంతో, తెలుగు ప్రబంధాలు చదివినజ్ఞానంతో అతడు ఓకొత్తధోరణిలో కవిత్వం చెప్పనారంభించాడు; కథలురాయ మొదలుపెట్టాడు.

ఇంగ్లీషులో యిద్దరు ముగ్గురు మిథ్యాకవుల భావాలని, పోతులూరి వీరబ్రహ్మంగారి కాలజ్ఞానంతో, వేదాంతంతో కలిపి గుండగాకొట్టి, ఓనూతనపటిమతో విశిష్టతతో రంగారావు కవిత్వం రాసేవాడు. అతడు కథల్లో-అంధకారంలో అనంత జనప్రవాహం కదులుతూండడం, మొదటిగొంతు—రెండోగొంతు— మూడోగొంతులు మాట్లాడడం, గొంతులు గొంతులే గొంతులు పిసుక్కుని గోతుల్లోపడిపోవడం—అంతా సూచనప్రాయంగా, కళాత్మకంగా రాసేవాడు.

పద్మనాభం ఓ ఆదివారం రోజున గదితలుపు నెట్టుకుని లోపల ప్రవేశించేవరకు, రంగారావు జీవితం యిదే రకంగా నడిచింది; కవిత్వం కథలూ కూడా అదే ధోరణిలో నడిచినై.

పద్మనాభాన్ని చూడగానే, రంగారావులో ఓనూతన జీవి, తను నిరాశతో నిస్పృహతో గొంతు నులిమి పారేయ

దలుచుకున్న తనలోని జవసత్వాలు వున్న మానవుడు యిట్టేబయటపడ్డాడు.

ఎంతో వుత్సాహంగా గోజల్లా మిత్రులు మాట్లాడుకున్నారు. ముప్ఫై నాలుగేళ్ళ వయసులో తను ప్రేమించి వివాహం చేసుకోబోతున్నానని పద్మనాభం చెప్పినప్పుడు, రంగారావులో నిజంగానే ఆశా, జీవితంలోని అందం ఆనందం కదిలినట్టయింది.

"నువ్వ్రాసేవి చదువుతూనే వున్నాను. జీవితంమీద అంత నిరాశ పనికిరాదు." పద్మనాభం యీమాటల్ని మాటిగా అన్నప్పుడు, రంగారావు జవాబుకోసం తడువుకున్నాడు.

"జీవితంమీద అంతనిరాశ నీకెందుక్కలుగుతోందో నాకర్థం కావడంలేదు." మళ్ళీ పద్మనాభమే ప్రశ్నించాడు. రంగారావు మాటలు మింగుతూనే జవాబిచ్చాడు.

"నిరాశకే మరో పేరు జీవితం. గుప్పెడుమట్టి! చేరెడు బూడిద" పద్మనాభం అతడివంక ఆశ్చర్యంగా చూశాడు. సరిగా యివేమాటలు, ఓబైరాగి నోటినుంచి లోగడవిన్నట్టు అతడికి గుర్తొచ్చింది.

"కండిమల్లయపల్లె; పేరయ్యగారి పేర్లు నీకు తెలుసు ననుకుంటాను. ఆ పేర్లు మనప్రాంతాల్లో వినేవుంటావ్. మరి మధ్యమధ్య నీకవిత్వంలో యింగ్లీషు మాటలూ, ఆకవుల పేర్లూ ఎందుకు వుపయోగిస్తావో నాకర్థం కావడంలేదు."

రంగారావు ఓనిమిషం ఆలోచిస్తూ వుండిపోయాడు. తరవాత గొంతుసవరించుకుంటూ—"మన తెలుగులోనే కాదు, యింగ్లీషులోకూడా జీవితమంటే విషాదమని చెప్పినవాళ్ళున్నారు. గొప్ప కవులూ తత్వవేత్తలూ,..."పద్మనాభం ముఖం చిట్లించడం మాని రంగారావు అంతటితో ఆగిపోయాడు.

"ఆపాటిదానికి మనం యింగ్లీషు చదవనవసరంలేదు. వీరబ్రహ్మంగారినీ సిద్దయ్యగారినీ క్షుణ్ణంగా చదివితే సరిపోతుంది. యింతకీ—నీకు జీవితంమీద—యింతనిరాశ ఎందుకు కలిగింది?"

రంరాగావు జవాబు చెప్పలేదు. పద్మనాభం ఐదారునిమిషాలు అతడి మొహంవంకా, గదిలోని అన్నివస్తువుల వంకా చూస్తూ వుండిపోయాడు. బాగా చీకటి పడినతరవాత, మళ్ళీ కనబడతానని చెప్పి, వెళ్ళేముందు—"నీకు నా కాబోయేభార్య స్నేహితురాలితో పరిచయం చేస్తాను. రేపు సాయంత్రం ఆరుగంటలకు తయారుగా వుండు." అన్నప్పుడు, రంగారావులోచిన్న ఆశ మిణుగురుపురుగులా మెరిసినట్టయింది.

పుష్పతో రంగారావు పరిచయం, బాగా స్నేహంగా, ఆత్మీయంగా మారడానికి ఎక్కువ కాలం పట్టలేదు. 'యీయన నా బాల్య స్నేహితుడు రంగారావు' అని పుష్పకు పరిచయం చేయడంతో తనపని పూర్తయినట్టుగా పద్మనాభం పక్కకు తప్పుకున్నాడు.

పుష్పతో పరిచయం అయిన రాత్రి రంగారావుకు ఏమాత్రం నిదరపట్టలేదు. తన కోసమే ఎదురు చూస్తూ ఇరవై నిండు సంవత్సరాలు ఆమె అవివాహితగా వుండి పోయిందన్నట్టు అతడికి తోచింది. తను ఆశించిన ఆదర్శ స్త్రీ లక్షణాలన్నీ ఆమెలో అతడికి కనబడినై. కాని, అతడు నిరాశతో, కావాలని అలవాటు చేసుకున్న వైరాగ్య లక్షణాలూ, నిస్పృహ నిస్సార గుణాలూ, మొదట్లో, అతడి ఆశల మీదా, లోలోన ప్రజ్వరిల్లుతోన్న ప్రేమోద్వేగాల మీదా, బరువుగా కూర్చుని అణగదొక్కేందుకు ప్రయత్నించినై.

కాలం దొర్లి పోతోంది. ప్రతి రోజూ, సాయంత్రం ఆఫీసు పని కాగానే రంగారావు ఆమె యింటికి చేరేవాడు. అడ్డుపడేందుకూ, మాటల మధ్యలో కల్పించుకునేందుకూ, ఆమె యింట్లో మరెవరూ లేరు. పుష్ప ఒంటరి జీవి. హాయిగా బతికేందుకు అవసరమైన ఆస్తిపాస్తులు కూడా వున్నయ్.

పరిచయం అయిన కొత్తలో వున్న వుత్సాహమూ, వుద్వేగమూ క్రమంగా నశిస్తున్నట్టూ లేక ఒక స్థాయికిపోయి స్థాణువులా ఎదుగుబొదుగులు లేకుండా నిలబడి పోయినట్టూ అతడికి తోచింది. మరో మెట్టు పైకి ఎక్కేందుకూ, తన హృదయంలోని కాంక్షనీ, ప్రేమనీ బయట పెట్టేందుకూ, రంగారావు, తరుణం కోసం, సరైన సమయం— కాలంకోసం ఎంతో ప్రయత్నించాడు; ఎదురు చూశాడు.

పుష్ప కట్టుకున్న చీరని పొగడడంతో, ఆమె మెడలో వేసుకున్న గొలుసును మెచ్చుకోవడంతో, తీయించుకున్న ఫొటోలోని అందాన్నీ, సౌకుమార్యాన్నీ, శోభనీ తనివితీరా చూసి చూసి 'ఆహా!' అనడంతోనే కాలం గడుస్తోంది. ఆపై మెట్టు, ఆ అసలు సంగతిని అడగడమెప్పుడు? యిది రంగారావుకు సమస్యగానే వుండి పోయింది. అతని జీవితంలో నిద్రలేని రాత్రులు ఎక్కువయినై కనుక, కలల్లో కూడా యీసమస్య తీరే అవకాశం చిక్కలేదు.

ఆరోజు సాయంకాలం మామూలు కన్న ఓ గంటముందుగానే ఆఫీసు నుంచి బయలుదేరాడు. కొంత చొరవ పురుషుడు చూపించాలనీ, ప్రేమ దాహంతో గొంతు ఎండి చస్తున్నా, ప్రేమాగ్నిలో మాడిమసై పోతున్నా స్త్రీ మాత్రం తనకుతానై పురుషుడితో ముందుగా ఆ విషయంలో చొరవతీసుకుని బయట పడదనీ అతడికి, అనుభవంమీద నమ్మకం ఏర్పడి పోయింది.

రంగారావు వెళ్ళేప్పటికి పుష్ప కిటికీ దగ్గర టేబిల్ ముందు కుర్చీలో కూర్చొని ఏదో పత్రిక చదువుతోంది. టేబిల్ మీద మరికొన్ని పుస్తకాలూ, పత్రికలూ పడివున్నయ్.

పుష్ప రోజూకన్న మరికొంత వుత్సాహంగానే అతణ్ణి ఆహ్వానించింది. రంగారావు మామూలుకన్న మరికొంత వుత్సాహంతోనే ఎదురుగా కూర్చు

న్నాడు. తను ఆమెను ప్రేమిస్తున్నట్టు, కనబడగానే చెప్పేయాలనుకున్న అతడి మొదటి నిర్ణయం, ఆమెను చూడగానే, కొంత సందర్భం కోసం, సంభాషణ సాగింతర్వాత చెపితే బావుంటుందన్న నిర్ణయంగా మారింది.

చేతులోని పత్రికని టేబిల్ మీద పెడుతూ, పుష్పే సంభాణ ప్రారంభించింది.

"పద్మనాభంగారు విచిత్రమైన మనిషి. ఆయన స్నేహితుల్లో కొందరు మరీ విచిత్రమైనవాళ్ళు! రంగారావు అన్న, ఆయనగారి స్నేహితుణ్ని మీరెరుగుదురా ?"

రంగారావు తలమీద పిడుగుపడిన వాడిలా అదిరిపోయాడు. అతడికి ఆమె ప్రశ్న ఐస్ లా మనస్సునీ, శరీరాన్నీ తాకి, అన్ని అవయవాల్నీ తిమ్మిరెక్కించింది. జవాబుకోసం తడుముకున్నాడు.

"బహుశా మీరు ఎరిగి వుండరు. మొదట్లో పేరునుబట్టి మీరేమో అనుకున్నాను. కాని మీరు కథలూ, కవిత్వం రాస్తారని పద్మనాభంగారు చెప్పలేదు. మీరు ఎప్పుడూ అనలేదు కనక ఆసంశయం పోయింది.చూడండి యీకవిత్వం! కల్యాణి, వాళ్లభర్త స్నేహితుడు రాసిన కవిత్వం, కథలూ అంటూ యివ్వాళ వుదయమే యీ పత్రిక లు యిచ్చింది."

పుష్ప నవ్వుతూ, ఓరెండుపాత పత్రికల్ని రంగారావు ముందుకు నెట్టింది. అతడు టేబిల్ మధ్య దృష్టినిలిపి కదలా మెదలక వుండిపోయాడు. పరిస్థితి అగమ్యగోచరంగా తోచింది, పుష్ప ఆకవిత్వాన్ని దూషిస్తున్నట్టా? భూషిస్తున్నట్టా? అతడు పరిస్థితిని అర్థంచేసుకునేందుకు సర్వేంద్రియాల్నీ కేంద్రీకరించాడు. మళ్లీ పుష్పే మాట్లాడింది.

"యీలాంటివాళ్ళు పుట్టడమే ఓవింత. తరువాత, తింటూ, తిరుగుతూ, పెరుగుతూ, అంతావస్తది, సర్వంకుళ్ళు, జీవితందుమ్ము, కశ్మలం అంటూ అందులోనే బతకడం మరీవింత. యిలాంటి వాళ్ళు ఏ స్త్రీనీ ప్రేమించలేరు; స్త్రీత్వం కోల్పోని ఏ స్త్రీ వీళ్ళని ప్రేమించలేదు. చదవండి! యిక్కడ! యిది!"

పుష్ప పత్రిక తెరిచి ఓ పేజీ చూపుతూ రంగారావు ముందుకు నెట్టింది. అతడు వణుకుతున్న వేళ్ళతో చీకట్లు నింపుకుంటున్న కళ్లతో పత్రికనిఅందుకున్నాడు. అక్కడ స్పష్టంగా తన పేరూ, గేయం-శీర్షిక 'బతుకు-బూడిద!'

రంగారావు ఏమీ మాట్లాడలేదు. మాట్లాడాలని ప్రయత్నం కూడా చేయలేదు. మూగగా అనేక భావాలు అతడి హృదయంలో కదుల్లాడినై; బాధకలిగించినై. పుష్పమీద తను పెట్టుకున్న ఆశలునిరాశలైనందుకో, పుష్పతో పరిచయం అయిన తరవాత, తను కవిత్వం, కథలూ రాయనందుకో ఎవరూ చెప్పలేరు; అతడికీ తెలీదు.

"మీరు యివ్వాళ వుత్సాహంగా లేరు, కాఫీ తెస్తాను వుండండి." పుష్ప యిలా అంటూ కుర్చీలోనుంచి లేచి నప్పుడు, రంగారావు ధైర్యాన్ని కూడ

కట్టుకొని ఆమె కళ్ళల్లోకి శూన్యంగా చూశాడు. ఆమెకళ్ళల్లో ఓవింత వెలుగూ, జీవితాన్నీ, భవిష్యత్తునూ నిర్ణయించుకో బోతున్నక్షణాల్లోనిగంభీరతా, ప్రేమా, బాలికది నట్టూ, తననుంచి ప్రోత్సాహంకోసం, ఓచిన్న సూచనకోసం ఎదురు చూస్తున్నట్టూ తోచింది; స్పష్టంగా కనబడింది.

పుష్ప కాఫీ తెచ్చేందుకు వంట గదిలోకి వెళ్లింది; రంగారావు చీకటి కప్పుకుంటున్న కళ్లతో తలుపు తెరిచి రోడ్డుమీదికి వచ్చాడు. చీకట్లో నడుస్తున్నాడు: మరీ చీకట్లోకే నడుస్తున్నాడు!